

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Εἰς τὴν αἵθουσαν τοῦ «Παρνασσού» ἐγένοντο δύο πρωτότυποι διαλέξεις βυζαντινῶν θεμάτων. Ὁμίλησαν ὁ καθηγητὴς κ. Σπ. Λάμπρος καὶ ὁ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, ἑφορος τῶν βυζαντινῶν μνημείων. Ὁ κ. Λάμπρος εἶχεν ὡς θέμα ὀρχοῦντος περιεργὸν τὸ περὶ τῶν γελοτοποιῶν ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐλῇ. Ὁ κ. Ἀδαμαντίου καθώρισε τὴν φύσιν τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἠρμηνεύσεν αὐτὴν ὡς σύμβολον τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος.

Ὁ κ. Λάμπρος ἤρχισε τὴν διάλεξίν του μὲ κάποιον ἀνέκδοτον τοῦ μεγάλου Ἱταλοῦ ἡθοιοποιοῦ Γκάριγκ, χαρακτηρίζον ζωηρότατα τὴν διαπάλην τῆς ψυχῆς τῶν ὑποκρινομένων, οἵτινες ὑποχρέωσιν μόνην ἔχουν νὰ διασκεδάσουν τοὺς ἄλλους, χωρὶς οἱ ἄλλοι νὰ ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς ἐνδομύχους αὐτῶν διαθέσεις.

Μετά τὴν φιλοσοφικὴν ταύτην ἔρευναν τοῦ ζητήματος καὶ δι' ἄλλων παραδειγμάτων ὁ κ. Λάμπρος εἰσήλθεν εἰς τὸ θέμα καὶ κατ' ἀρχὰς ἀνέφερε γενικά τινα περὶ γελοτοποιῶν, χρονολογούμενων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, χωρὶς ὅμως τότε νὰ ἀποτελῶσιν ἰδίους τύπους ἐν Ἑλλάδι, ὅπως συνέβαινε καὶ ἐν Ρώμῃ.

Ὁ πρῶτος γελοτοποιὸς κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς γρόνους ἀνεφάνη κατὰ τὸν 9ον μ. Χ. αἰῶνα βασιλευόντος τοῦ αυτοκράτορος Θεοφίλου.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ κατ' ἣν ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πάντα ζῆλον πρὸς τὴν ἔργασίαν καὶ εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς αὐτοὺς τυφλὴν πρὸς τὰ θεῖα προσήλωσιν. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ μεγάλου πολέμου τῶν εἰκονομάχων ἐναντίον τῶν εἰκονολατρῶν, τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ τοῦ Βασιλικοῦ οἴκου εἰς δύο ἀντιμαχόμενα μέρη, τὸν Θεόφιλον ὑπὲρ τῶν πρώτων καὶ τὴν Θεοδώραν ὑπὲρ τῶν δευτέρων.

Ὁ Δένδρεϊς—αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος γνωστὸς ἐκ τῶν πηγῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γελοτοποιὸς—ἀπετέλει ἐξαμβλωματικὸν ἀνθρωπάριον, κινουὺν τὸν γέλωτα ἐκ πρώτης ὄψεως.

Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὑπῆρχε καὶ δεῦτερος γελοτοποιὸς ὁ Γρύλλος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν ὁ Θεόφιλος, διὰ νὰ ἐμπαιξῇ τὰ θεῖα μυστήρια, τὸν τότε Πατριάρχην, τὰς εἰκόνας, ἐνῶ τὸν πρῶτον μετεχειρίζετο, διὰ νὰ ὑποβλέπῃ τὴν Αὐτοκράτειραν, μήπως ἐξακολουθῇ λατρεύουσα τὰς εἰκόνας.

Ἐπὶ Μιχαὴλ Γ' κατόπιν τοῦ Μεθυστοῦ, τοῦ περιβοήτου διὰ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀσωτείαν του, ὑπῆρξεν ἄλλος γελοτοποιὸς Χοῖρος ὀνομαζόμενος, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλει ὁ βασιλεὺς Ἡμέριον κατ' εὐφημισμὸν.

Ὁ γελοτοποιὸς οὗτος ἦτο βρωμερὸς τὴν ὄψιν καὶ βρωμερώτερος τὴν γλῶσσαν, ὁ δὲ Μιχαὴλ ἠρέσκετο νὰ ἀκούῃ τὰς βωμολοχίας του καὶ νὰ βλέπῃ τὰς ἀσεμνὺς χειρονομίας του.

Μετά τούτων ἀναφέρεται ἐπὶ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ ἄλλος γελοτοποιὸς ὁ Ταξινζιφίτης ὀνόματι βωμολόχος ἐπίσης καὶ τετραπόδης τὴν μορφήν.

Κατ' ἀντίθεσιν ὅμως πάντων τούτων ἐμφανίζεται νέος τύπος γελοτοποιῶν, προκαλῶν τὸν γέλωτα ὄχι διὰ βωμολογιῶν ἢ μορφασμῶν, ἀλλὰ διὰ λογοπαιγνίων.

Ὀνομάζετο Χαλιβούριος καὶ εὐρίσκετο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἰσαακίου Ἀγγέλου.

Διὰ τὸ πνεῦμα τοῦ γελοτοποιοῦ τούτου ὁ κ. Λάμπρος ἀνέφερε τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ὁ Ἰσαάκιος εἶχε δώσει μέγα συμπόσιον εἰς τὸ

ὁποῖον παρεκάθηντο συγγενεῖς φίλοι καὶ πλείους φίλοι του.

Ὁ Βασ.λεὺς ἐξήτησεν ἀλάτι εἰπών.

— Ἐνέγκατέ μοι ἄλας.

Καὶ ὁ Χαλιβούριος ἀφ' οὗ ἔρριπεν ἐν βλέμμα πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ παρετήρησεν ὅτι ἦσαν πλέον ἢ πολυλαὶ εἴπεν.

— Ἀφῆσε πρῶτον, ὦ Βασιλεῦ, νὰ ἴδωμεν αὐτάς καὶ κατόπιν βλέπομεν καὶ ἄλλα.

Πλὴν ὅμως τούτων κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὑπῆρχεν ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ Μεδιολάνου Ἑλλήν γελοτοποιὸς Γιαννάκης ὀνομαζόμενος ἀγνώστου ἐπωνύμου καὶ καταγόμενης ἐκ Χίου.

Ὡς τελειῶν ὁ κ. Λάμπρος ἀνέφερε τὸν Μπερτόδουλον, ὅστις ἐξεπηρέτησε πολὺ τὸν Ἑλληνισμὸν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, διότι εὗρισκεν ἀνακούφισιν εἰς ἐκεῖνον τὸν κακόμεντον χωριάτην, ποῦ εἶχε τὸ θάρος νὰ ἀντιμετρηθῇ πρὸς τὸν Σουλτάνον καὶ νὰ σιώπη ἀφόβως τοὺς μεγιστάνας.

Ὁ κ. Λάμπρος κατέληξεν εὐχθεὶς νὰ μὴν ἀναγράψῃ ἡ ἱστορία ἄλλους γελοτοποιούς.

Τὸν κ. Λάμπρον διεδέχθη εἰς τὸ βῆμα ὁ κ. Ἀδαμαντίου, ὅστις ἐξέθηκεν ἰδίαν αὐτοῦ θεωρίαν γενέσεως καὶ ἐξελίξεως τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἱερατικὴ ἀκνησία τῆς τέχνης ταύτης προέρχεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶνε τέχνη καθαρῶς θρησκευτικὴ, ἡ ὁποία ἐτέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ βραχέων ἐδειξε τὴν συμβολικὴν σημασίαν τῶν μερῶν τοῦ ναοῦ, εἰς τὰ ἅπαντα ἀνταπεκρίνεται ἰδίᾳ διακόσμησις ζωγραφικὴ καὶ παραστάσεις ἔχουσαι πᾶσαν ἁρμονικὴν συμφωνίαν μὲ τὸ σύμβολον τοῦ Ὀρθοδόξου δόγματος. Ἐπειτα ἐξήγαγε πῶς ἀπὸ τὰς παραδόσεις περὶ τῶν ἱερῶν προσώπων διεμορφώθη ἡ εἰκονογραφικὴ παράδοσις ἥτις καθώρισε τὴν μορφήν αὐτῶν.

Μετά ταῦτα ἐξέθηκεν ὁ κ. Ἀδαμαντίου τὴν θεωρίαν του περὶ τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως καὶ διαμορφώσεως τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἡ τέχνη αὕτη δὲν εἶνε δημιούργημα ὀρισμένου προσώπου. Ἀλλ' εἶνε δημιούργημα γενεῶν καὶ αἰώνων, εἶνε δημιούργημα ἐνὸς ὀρθοδόξου λαοῦ, ὅστις διὰ ταύτης ἠρμηνεύσεν ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ναῶν τὸ δόγμα αὐτοῦ τὸ ὀρθόδοξον.

Ἡ τέχνη ἡ Ἱταλικὴ τῆς Ἀναγεννήσεως ἦτο δημιούργημα ἀτομικόν, καὶ ἀντέγραψε τὴν ζωὴν τὴν ὥραιαν, ἡ ὁποία ἐπλημμύριζε περὶ αὐτήν. Ὁ Ἱταλὸς ζωγράφος ἐλάμβανε ὡς πρόφασιν τὴν ἱερὰν ἱστορίαν διὰ τὰ παραστήσῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν δουρικῶν αὐλῶν, διὰ νὰ ζωγραφίσῃ ὡς Μαδόνας τὰς ὥραιας ἰταλίδας, αἱ ὁποῖαι ἤστραπτον περὶ αὐτόν. Καὶ οὕτω διεμορφώθη ἡ Ἱταλικὴ τέχνη ὡς τέχνη κοσμικὴ πλέον.

Ὁ βυζαντινὸς ζωγράφος, μοναχὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐξηφάνιζε τὸ ἀτομικόν του, καὶ τὸ ἔργον του δὲν εἶχεν ἄλλον σκοπὸν ἢ νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ δόγμα του τὸ ὀρθόδοξον. Καὶ οὕτω διέπλεσεν ἡ Ἐκκλησία μας ἐν μεγαλοπρεπεῖς εἰκονογραφικὸν ἔπος, τὸ ὁποῖον ἐκτυλίσσεται εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ Μυστρά, τοῦ Ἀγίου Ὁρους, τῶν Μετεώρων. «Τὸ εἰκονογραφικὸν τοῦτο ἔπος, κατέληξεν ὁ κ. Ἀδαμαντίου, ἀπόκειται εἰς τὸν βυζαντινολόγον νὰ ἐρμηνεύσῃ, εἰς δὲ τὸν ὀρθόδοξον ζωγράφον ἀπόκειται νὰ συνεχίσῃ ἐμφυ-

χῶν αὐτὸ μὲ τὴν πνοὴν τῆς δημιουργικῆς φαντασίας».

Ἡ ἐπιστημονικὴ σημασία τῆς διλέξεως τοῦ κ. Ἀδαμαντίου, ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἔθηκε δύο πρωτοτύπους καὶ θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς βυζαντινῆς τέχνης: τὴν γένεσιν τῆς ὡς προϊὸν οὐχὶ ἀτόμου, ἀλλὰ ἐνὸς λαοῦ, ὅτι εἶναι τέχνη οὐχὶ *πρὸσωπικὴ* (art personnel), ἀλλ' ἀπρόσωπος (art impersonnel).—καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ὅτι εἶναι τέχνη κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὴ, ἐρμηνεύουσα καὶ χρησιμεύουσα ὡς σύμβολον τοῦ Ὁρθοδόξου δόγματος. Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶναι οὕτω πολυσήμαντοι, οὕτω θεμελιώδεις, ὥστε ἐπ' αὐτῶν δύναται νὰ στηρίξη ὁ ἡμέτερος βυζαντινολόγος ὅλον οἰκδόμημα μελέτης καὶ δημιουργικῆς ἐργασίας.

Ἀλλὰ πλὴν ταύτης τῆς σημασίας, ἀξιοπαρατίρητον

ἰδιαζόντως διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἡμῶν δημιουργίαν ἦτο καὶ τὸ πόρισμα τοῦ κ. Ἀδαμαντίου. Ὅτι ὁ σημερινὸς ὀρθόδοξος ζωγράφος ἔχει πᾶσαν βεβαίως ἐλευθερίαν νὰ ἐπεξεργασθῇ μορφὰς καὶ συνθέσεις ὥραιας,—καὶ ἀξία πάσης ἐνθαυρύνσεως εἶναι ἡ ἐπιζήτησις ὑπὸ τῶν καλλιτεχνῶν μας, ὅπως ληφθῶν μέτρα νὰ εἶναι καλλιτεχνικώτεραι αἱ εἰκόνες,—ὀφείλει ὁμως νὰ μείνῃ εἰς τὸν κύκλον τῆς παραδόσεως, καὶ νὰ παρέχῃ τὴν τέχνην του εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ὁρθοδόξου δόγματος. Τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται εἰς τὴν γλῶσσαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγράφη, οἱ ὑπέροχοι ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἀντηχοῦσιν εἰς τοὺς ναοὺς ἀναλλοίωτοι, διατὶ καὶ μὴ διατηρήσωμεν τὴν τόσον ὑψηλὴν συμβολικὴν ἐννοίαν τῆς εἰκονογραφικῆς παραδόσεως;

❖ ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΕΛΙΣ ❖

Λεπτομερὲς λογαριασμός.

Μία ἀρχαία ἐκκλησία ἐν Βελγίῳ ἀπεφάσισε «νὰ διορθώσῃ» τὰς ιδιοκτησίας της. Κατηρτίσθη λοιπὸν ἐπιτροπὴ, ἣτις προσέλαβε καὶ ἓνα ζωγράφον μὲ τὴν παραγγελίαν νὰ ἀναχρωματίσῃ μερικὰς τῶν πεταλιωμένων εἰκόνων τῆς ἐκκλησίας. Ὅτε μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ ζωγράφος ἀπέστειλε τὸν λογαριασμὸν του, τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἠργίησαν νὰ πληρώσωσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι «ὁ λοισμὸς δὲν ἦτο λεπτομερὲς». Τότε ὁ ζωγράφος ἀπέστειλε νέον τοιοῦτον, τὸν ἐξῆς:

Διὰ βελτίωσιν τῶν δέκα Ἑντολῶν	3.03
Δι' ἐξωραϊσμὸν τοῦ Ποντίου Πιλάτου καὶ διὰ νέαν κορδέλλαν διὰ τὸν πῦλιν του	3.12
Διὰ νέαν οὐρὰν τοῦ ἀλέκτορος τοῦ Ἀγίου Πέτρου καὶ δι' ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἐπανωφορίου τοῦ Ἀποστόλου	3.20
Διὰ νέα πτερὰ, καὶ ἐπιχρύσωμα τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ φύλακος Ἀγγέλου	5.18
Διὰ πλύσιμον καὶ ψυμιμύθωια τῶν παρεῖδων τοῦ ὑπέρτου τοῦ Καϊάφα	5.02
Δι' ἀνακαίνισιν τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ τακτοποιήσιν τῶν ἀστέρων, καὶ διὰ καθαρισμὸν τῆς Σελήνης	7 14
Διὰ μικρὰς ἐπιδιορθώσεις τοῦ Καθαρηθρίου, καὶ δι' ἐπαναφορὰν ἀποπλανηθεισῶν ψυχῶν	3.06
Δι' ἀφαίρεσιν κηλίδων ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ υἱοῦ τοῦ Τωβίτ	1.30
Διὰ χρέμασμα ἐνωτίων εἰς τὰ ὦτα τῆς Σάρας. (Δὲν θὰ ἦσαν χρυσά!)	1.31
Διὰ ζωήρευσιν τῶν φλογῶν τῆς Κολάσεως, διὰ νέαν οὐρὰν τοῦ Διαβόλου, καθαρισμὸν τῆς ἀριστερᾶς του ὀπλῆς, καὶ ἀπέναντι διαφόρων μικροδουλειῶν διὰ τοὺς κακόμοιρους τοὺς κολασμένους	7.17
Διὰ νέον ποδόγυρον τῆς Πορφύρας τοῦ Ἡρώδου καὶ τακτοποιήσιν τῆς φενάκης του	4.00
Διὰ καθαρισμὸν καὶ διὰ καινουργὴ πέταλα τοῦ ὄνου τοῦ Βαραμ	1.70
Διὰ τοποθέτησιν νέου λίθου εἰς τὴν σφενδόνην τοῦ Δαβὶδ, διὰ μεγέθυνσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ Γολιάθ, καὶ πᾶχυνσιν τῆς κνήμης τοῦ Σαοὺλ	6.18
Διὰ βαφήν τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Νῶε καὶ διὰ νέαν κεφαλὴν τοῦ Σὴμ	4.31
Δι' ἐμβάλωμα τοῦ ὑποκαμίσου τοῦ ἀσώτου υἱοῦ καὶ διὰ καθαρισμὸν τοῦ ὁπίου του	3.33

Ὀλικὸν

59.10

Πολὺ μικρὰ ἀμοιβὴ ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τῆς ἐργασίας!

Κρήσας

Ράπτρια μυθιστοριογράφος.

Ἐφέτος τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας Γκενκούρ θὰ δοθῇ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ μυθιστόρημα «Μαρία-Κλαίρη», οὗτινος συγγραφεὺς εἶνε μία ταπεινὴ καὶ πτωχὴ Παρισινὴ ράπτρια, ἡ Ἄννα Ὠντόν. Ἡ ἱστορία τῆς κόρης αὐτῆς εἶνε ἐκπληκτικὴ διὰ τὴν δύναμιν τῆς ἐνεργητικότητος, μεθ' ἧς ἡ ἄσχημος καὶ ἀμόρφωτος αὐτὴ νεάνις ἀνέπτυξε τὸ ὑπολανθάνον ἐν αὐτῇ φιλολογικὸν δαιμόνιον.

Ἡ Ὠντόν ἦτο ποιμενὶς εἰς τὸ χωρίον ὅπου ἐγεννήθη. Μετὰ τινὰ καιρὸν ἀθλίας ἐκεῖ ζωῆς κατώρθωσε νὰ μεταβῇ εἰς Μπούρζ, ὅπου εὗρεν εὐτελεῖ τινα θέσιν μαθητρίας εἰς τι ραφεῖον. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔμαθε τὴν τέχνην καὶ εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἤδη ὥριμος διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ βελτίωσιν τῆς θέσεώς της. Μὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους, καὶ ἐχρειάσθησαν πολλοὶ κόποι διὰ νὰ εὗρῃ μικρὰν θέσιν ραπτρίας.

Ἐν Παρισίοις συνῆψε στενὴν οἰκειότητα μὲ τινα συγχωρίον της ὅστις εἶχε δημιουργήσῃ ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἀρκετὰ καλὴν φήμην ὡς συγγραφεὺς. Ἐκ τῆς συναφείας μετ' αὐτοῦ ᾗσαν τὴν ἡμέραν τὴν ἔφεσιν νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἄλλ' ἡ ἀτυχὴς δὲν ἐγνώριζεν οὔτε νὰ ἀναγινώσκῃ, οὔτε νὰ γράφῃ. Παρακάλεσε τὸν συμπατριώτην της νὰ τῆς χρησιμεύσῃ ὡς διδάσκαλος ὅπως οὗτος ἔπραξε, καὶ ἀναπτύξασα ἀπερίγραπτον θέλησιν φιλομαθείας, κατώρθωσεν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ. Ὅταν ἐξοικειώθη τόσον πρὸς τὴν γλῶσσαν ὥστε ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐκφράξῃ τὰ διανοήματά της, ἔλαβε τὴν τολμηροτάτην ἀπόφασιν νὰ γράψῃ μυθιστόρημα. Καὶ ἤρχισεν τότε γράφουσα τὴν «Μαρίαν—Κλαίρην». Ὁ φίλος της ἔμεινε κατάπληκτος ἐκ θαυμασμοῦ ἐκ τῆς γοήσεως ἐμπνεύσεως, ἣς διέκρινε τὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ μυθιστορήματος, παρὰ τὰς φρικτὰς ἀνορθογραφίας αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον εἰς ἐκάστην σχεδὸν λέξιν. Τὴν ἐνεθάρρυνεν καὶ ἡ νεάνις ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της βραδέως συμπληροῦσα αὐτὸ, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς ἐργαζομένη, ἕως ὅτου πρὸ δύο ἐτῶν τὸ ἐτελείωσε.

Παρὰ τὰ ἐγκώμια τοῦ λογίου συμπατριώτου της δὲν εἶχε τὴν τόλμην νὰ φέρῃ εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ ἔργον αὐτῆς. Ἀλλὰ ἐσχάτως ἔπαθε προσβολὴν βαρέως ὀφθαλμικοῦ νοσήματος, τὸ ὅποιον δὲν τῇ ἐπιτρέπει νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὴν ἐργαζομένην καὶ τότε ἐσκέφθη ὡς ἀναγκαίαν λύσιν τὴν δημοσίευσιν τοῦ μυθιστορήματός της ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἐκέρδιζε καὶ ἐξ αὐτοῦ.

Ὁ φίλος της, ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸς οὔτε ἐκείνη εἶχον τὰ μέσα τῆς ἐκδόσεως, ἔφερε τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν κόμησσαν Νοάγ, ἣτις ὁμως μετὰ φρίκης τὸ ἀπέρρι-